

Zubne proteze : izbor ovisan o stanju čeljusti, funkciji i troškovima

Tariba Knežević, Petra; Simonić Kocijan, Sunčana

Source / Izvornik: **Narodni zdravstveni list, 2022, 14 - 16**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:271:961679>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-21**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Dental Medicine](#)

ZUBNE PROTEZE

IZBOR OVISAN O STANJU ČELJUSTI, funkciji i troškovima

Pišu doc. dr. sc. **Petra Tariba Knežević**, dr. med. dent., spec. stom. prot. izv. prof. dr. sc. **Sunčana Simonić-Kocijan**, dr. med. dent., spec. stom. prot. Klinika za dentalnu medicinu, KBC Rijeka

Zubne proteze mobilni su protetski nadomjestci kojima se nadoknađuju izvađeni zubi i resorbirana kost čeljusti. Za razliku od krunica i mostova koji su fiksni (trajno fiksirani), protetske nadomjestke, proteze pacijent može (i mora) samostalno vaditi iz usta ponajprije radi održavanja oralne higijene.

Zubna proteza kojom se nadomještaju određeni zubi u čeljusti, naziva se djelomičnom (parcijalnom) dok se potpunom (totalnom) naziva ona kojom se zamjenjuju svi zubi u jednoj čeljusti.

Protezama se može nadomjestiti i samo jedan nedostajući zub, ali i svi zubi u pojedinoj čeljusti. Ipak, proteze se najčešće izrađuju u slučaju gubitka

Za razliku od krunica i mostova koji su fiksni, tj. trajno fiksirani, protetske nadomjestke, proteze pacijent može i mora samostalno vaditi iz usta ponajprije radi održavanja oralne higijene

većega broja zuba, odnosno u situacijama u kojima nedostaje preveliki broj zuba za izradu fiksnoga nadomjestka (mosta) ili kada je raspored preostalih zuba takav da onemogućuje izradu mosta. Postoje i situacije u kojima je moguće izraditi most, ali se pacijent odlučuje za izradu djelomične proteze jer ne želi brusiti postojeće zube (za izradu mosta potrebno je prisutne zube izbrusiti, čime se trajno oštećuje postojeći prirodni zub i nepovratno brusi zubno tkivo).

Financijski razlozi također su bitni pri izboru vrste protetskoga nadomjestka. Naime, fiksni rad, tj. most, financira se iz vlastitih sredstava, dok se izrada djelomičnih proteza financira iz sredstava Hrvatskoga zavoda za zdravstveno osiguranje osiguranicima koji posjeduju policu dopunskoga osiguranja.

Materijali akrilat i metal

Materijali za izradu proteza jesu akrilat i metal. Akrilat je materijal nalik na plastiku iz kojega se izrađuje veći dio proteze. Može biti ružičaste boje, čime se estetski imitira sluznica usne šupljine, ili bijele boje, od kojeg su izrađeni protezni zubi. Metal se u izradi proteze koristi kako bi se povećala čvrstoća samoga nadomjestka. Najčešće se koristi pri izradi baza djelomičnih proteza. U kliničkim slučajevima alergijskih reakcija na akrilat i/ili metal zubne se proteze mogu izraditi i

iz drugih, znatno rjeđe korištenih materijala.

Kao što je već navedeno, djelomične i potpune proteze razlikuju se prema tome postoje li prirodni zubi u čeljusti ili ne. S obzirom na tu njihovu osnovnu razliku, postoji i razlika u njihovom izgledu. Potpune proteze sastoje se od baze i proteznih zuba. Baza prekriva sluznicu čeljusti i podležeću kost u području izgubljenoga zubnog niza, a širi se i na okolne strukture u svrhu povećanja stabilnosti proteze na svom ležištu i minimalizacije pomicanja pri govoru, žvakanju, gutanju. Tako gornja potpuna proteza pokriva i cijelo nepce, a donja se maksimalno proširuje u podjezični prostor (da ne smeta govoru, žvakanju, gutanju). Najčešće su u potpunosti izrađene od akrilata, iako postoje i varijante u kojima se u akrilatnu bazu "ubacuje" metalna mrežica (ili rjeđe, individualno izlivena metalna ploča) radi povećanja čvrstoće, odnosno smanjenja lomljivosti. Protezni zubi zamjenjuju izgubljene prirodne zube i imitiraju ih u veličini, boji, obliku i položaju. Estetika je u potpunosti zadovoljena.

Djelomične pak proteze sastoje se od protezne baze, umjetnih zuba i veznih (retencijskih) elemenata kojima se proteza pričvršćuje na preostali prirodni zub. Baza je onaj dio kojim proteza naliježe na sluznicu i podležeću kost na dijelovima zubnoga luka u kojima su zubi

izvađeni, ali i na dijelove nepca (gornja proteza) odnosno podjezičnoga prostora (donja proteza). Što je veći broj zuba koji nedostaje, to je baza proteze veća. Povećanjem protezne baze osigurava se čvršći položaj same proteze u ustima u mirovanju i pri funkcijama govora, žvakanja, gutanja. Protezni zubi u estetskom i funkcionalnom smislu zamjenjuju izvađene zube, što znači da izgledom (bojom, oblikom, veličinom, položajem) imitiraju izvađene zube i da se njima mogu izvršiti sve uobičajene funkcije. Retencijski element je onaj dio kojim se proteza povezuje s određenim preostalim prirodnim zubima kako bi se osigurala čvrstoća i stabilnost proteze u mirovanju i pri izvođenju kretanja. U retencijske elemente ubrajamo kvačice, zglobne pričvrstke, teleskopske krunice i prečke.

Kvačice

Kvačice predstavljaju najjednostavniji oblik retencije i osiguravaju najmanju retencijsku snagu u odnosu na druge oblike retencije (što ne znači da su loše sredstvo za retenciju proteze, ali druga retencijska sredstva osiguravaju čvršći ležaj proteze u ustima). Izrađene su od metala, bilo da su žičane (prefabricirana žica oblikuje se prema zubu na koji se hvata, iako nikada nije savršeno prilagođena) ili lijevane (izlivena iz metala, individualno točno prilagođena zubu na koji se vežu). Najlošije su

Proteze na implantatima

Zasebnu vrstu proteza predstavljaju one koje se vežu na implantate. Uglavnom se izrađuju u situacijama u kojima pacijent nema prirodnih zuba pa se pribjegava postavljanju implantata na koje se proteza "veže" čime se znatno povećava stabilnost proteze u mirovanju i pri kretanjima.

Iako proteze predstavljaju vrlo dobro protetsko rješenje, kod pacijenata se nerijetko primjećuje odbojnost prema takvoj vrsti protetske opskrbe. Glavni razlozi su veća dimenzija samoga nadomjestka u odnosu na fiksni rad i nužnost svakodnevnoga skidanja radi održavanja oralne higijene. S obzirom na to da se proteze povezuju sa starijom životnom dobi, postoji i psihološki aspekt koji otežava prilagodbu na takvu vrstu nadomjestka. Ipak, mnogi se pacijenti odluče za neki oblik proteze ponajprije radi njihove niže cijene u odnosu na fiksni rad na zubima ili implantatima.

estetsko rješenje, vidljive su pri osmijehu i kretanjima, ali su financijski najpovoljnije jer troškove pokriva Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje.

Zglobni pričvrstci

Radovi kod kojih postoji fiksni dio (krunica ili most) koji je zglobnom vezom pričvršćen s djelomičnom protezom nazivaju se kombiniranim protetskim nadomjestcima. Zglobni pričvrstci (nazivaju se i etečmenima prema engl. attachment) vezni su elementi između krunice, koja se trajno cementira na zub nosač, i djelomične proteze. Prirodni se zub treba izbrusiti kako bi se na njega mogla cementirati krunica koja nosi zglobnu vezu. Svaki se pričvrstak sastoji od matrice (ženski dio) i patrice (muški dio) i funkcionira kao 'druker'. Matrica i patrica se "zakopčaju" čime se ostvaruje stabilan i čvrsti ležaj proteze u ustima. Često se koriste iako su financijski zahtjevniji i izrada im je složena. Značajna prednost u odnosu na kvačice jest estetika, jer su pričvrstci potpuno pokriveni protezom, i

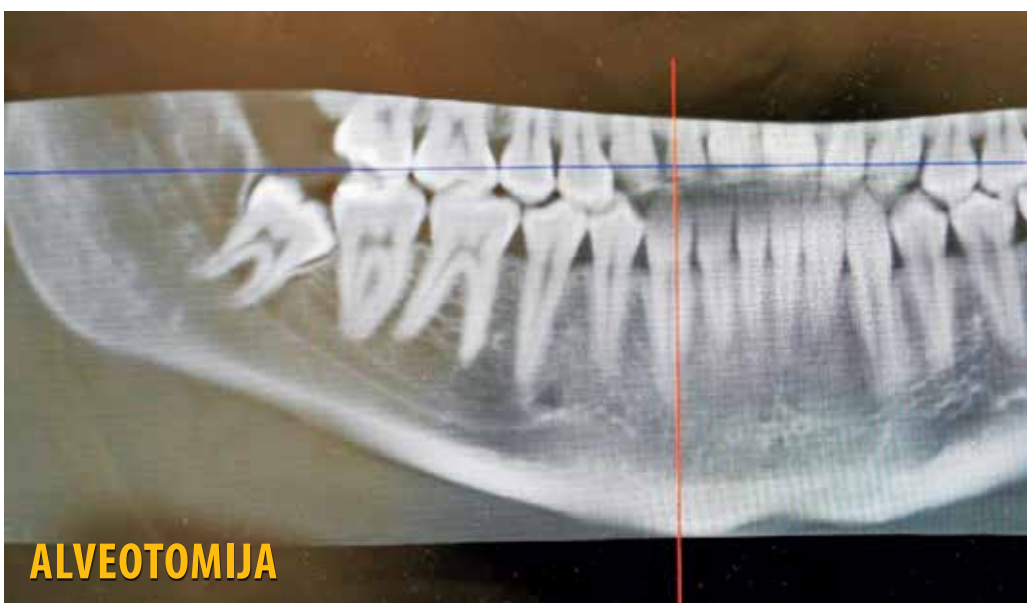
stabilnost.

Teleskopske krunice

Teleskopske krunice dvostruke su krunice kod kojih se unutarnja krunica (patrica, muški dio) trajno cementira na prirodnom zubu nosaču, a vanjska krunica (matrica, ženski dio) dio je proteze. Patrica ima izgled metalne kapice i opskrbljuje zub koji je prethodno potrebno izbrusiti. Matrica imitira izbrušeni zub nosač bojom, oblikom i veličinom. Trenje između vanjske površine patrice i unutarnje površine matrice osigurava izrazito stabilan položaj proteze u ustima te izvrsno prijanjanje proteze pri hranjenju i govoru. Teleskopska krunica može se izraditi na jednom ili više preostalih prirodnih zuba. Njezina izrada je složena, ali osigurava znatno veću stabilnost i prijanjanje proteze u ustima. Teleskopske krunice estetski su izrazito prihvatljive s obzirom na to da imaju izgled zuba, ali su cjenovno zahtjevnije (ne financiraju se preko Hrvatskoga zavoda za zdravstveno osiguranje).

Prečke

Prečka je metalna spojnica koja povezuje krunice cementirane na prirodnim zubima i predstavlja patricu dok je matrica smještena u bazi djelomične proteze. Estetski u potpunosti zadovoljava jer su svi dijelovi veznoga elementa pokriveni djelomičnom protezom i osiguravaju stabilan položaj i sigurno prijanjanje u ustima pri izvođenju kretnji. Tijek laboratorijske izrade složen je i financijski zahtjevniji od proteze na kvačicama. Nešto se rjeđe izrađuju u odnosu na druge protezne retencijske elemente.

ALVEOTOMIJA

PRIKLJEŠTENE ILI ZUBE KOJI NISU NIKLI najčešće je nužno operirati

Zahvat je indiciran kod slučajeva kada zubi ne izniknu na očekivanom mjestu unutar zubnoga luka, kao i kod zaostalih korjenova u slučajevima neizniklih zuba, a riječ je o uklanjanju dijela koštanoga grebena jedne od čeljusti

Piše **Nenad Popov**, dr. med. dent.
specijalist oralne kirurgije
Klinika za dentalnu medicinu
KBC Rijeka

Alveotomija jedan je od najčešćih oralnokirurških zahvata koji podrazumijeva uklanjanje dijela kosti alveolarnoga grebena radi lakšega vađenja zuba ili zaostalog korijena. Alveolarni

greben ili alveolarni nastavak koštani je dio gornje i donje čeljusti u kojem se u početku razvijaju zubni zametci mliječne i trajne denticije, dok kasnije, kada zubi izniknu, služi kao sidrište za korjenove tih istih zuba.

Navedeni zahvat indiciran je kod slučajeva kada zubi ne izniknu na očekivanom mjestu unutar zubnoga luka u određenom vremenskom razdoblju, kao i kod